

ಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದಾಗ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳೂ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಅ' ವರ್ಣದಿಂದ ಋಗ್ವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅ' ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ವೇದಗಳ ಸಾರವು ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದರಂತೆ 'ಇ' ವರ್ಣದಿಂದ ಯಜುರ್ವೇದದ ಪ್ರಾರಂಭವು ಹಾಗೂ 'ಶ' ಕಾರದಿಂದ ಅಥರ್ವಣವೇದದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ 'ಇ'ಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದದ ಸಾರವು ಮತ್ತು 'ಶ'ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಥರ್ವಣ ವೇದದ ಸಾರವು ಸಮಾಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರಂತೆ 'ವ'ಕಾರದಿಂದ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಾರಣ 'ವ'ಕಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ 'ಶಿವ' ಎಂಬ ಎರಡಕ್ಷರಗಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೇದ-ವೇದಾಂಗಗಳ ಸಾರವು ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಈ ಎರಡಕ್ಷರಗಳು ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ಪುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ.

ಸಪ್ತಕೋಟಿಷು ಮಂತ್ರೇಷು ಮಂತ್ರಃ ಪಂಚಾಕ್ಷರೋ ಮಹಾನ್ |

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣೋ ದೇವೇಷು ಯಥಾ ಶಂಭುರ್ಮಹತ್ತರಃ ||

“ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿರುವಂತೆ ಏಳು ಕೋಟಿ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಾಗಿದೆ.”

ಅಶೇಷ ಜಗತಾಂ ಹೇತುಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ |

ತಸ್ಯ ವಾಚಕ-ಮಂತ್ರೋಽಯಂ ಸರ್ವಮಂತ್ರೈಕಕಾರಣಮ್ ||

“ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಲಯಗಳಿಗೆ ಶಿವನು ಮೂಲ ಕಾರಣನಾಗಿರುವಂತೆ ಶಿವನ ವಾಚಕವಾದ ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರವು ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಧಿಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”

ಪುರಾಸಾನಂದ ಯೋಗೀಂದ್ರಃ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಪರಾಯಣಃ |

ಪಂಚಾಕ್ಷರಂ ಸಮುಚ್ಚಾರ್ಯ ನಾರಕಾನುದತಾರಯತ್ ||

“ಶ್ರೀಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯು ಅಪಾರವಾದುದು. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು. ಈ ಮಂತ್ರ ಬಹುಜನಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸಾನಂದ ಗಣೇಶ್ವರನು ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ಪ್ರಕಾರದ ನಾಯಕ ನರಕಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.”

ಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಪಂಚಾಕ್ಷರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಶತಾನಂದಃ ಪುರಃ ಮುನಿಃ |

ನರಕಂ ಸ್ವರ್ಗಮಕರೋತ್ ಸಂಗಿರಸ್ಯಾಪಿ ಪಾಪಿನಃ ||

“ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶತಾನಂದನೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಂಗಿರನೆಂಬ ಪಾಪಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನರಕವನ್ನೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.”

ಉಪಮನ್ಯುಃ ಪುರಾಯೋಗೀ ಮಂತ್ರೇಣಾನೇನ ಸಿದ್ಧಿಮಾನ್ |

ಲಬ್ಧವಾನ್ ಪರಮೇಶಾನಾಚ್ಛಿವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಕ್ತತಾಮ್ ||

“ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಉಪಮನ್ಯು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಂದ ಶೈವಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಚಾರ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.”

ವಸಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವಾದ್ಯಾ ಮುನಯೋ ಮುಕ್ತಕಿಲ್ಬಿಷಾಃ |

ಮಂತ್ರೇಣಾನೇನ ಸಂಸಿದ್ಧಾ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿನೋಽಭವನ್ ||

“ಪಾಪನಿರ್ಮುಕ್ತರಾದ ವಸಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೇ ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದರು.”

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಚ ದೇವಾನಾಂ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಣಿ |

ಮಂತ್ರಸ್ಯಾಸ್ಯೈವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾತ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಪಚಾಯತೇ ||

“ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಜಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಕಿಮಿಹ ಬಹುಭಿರುಕ್ತೈರ್ಮಂತ್ರಮೇವಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾ

ಪ್ರಣವಸಹಿತಮಾದೌ ಯಸ್ತು ಪಂಚಾಕ್ಷರಾಖ್ಯಾಂ |

ಜಪತಿ ಪರಮಭಕ್ತ್ಯಾ ಪೂಜಯನ್ ದೇವದೇವಮ್ |

ಸ ಗತದುರಿತಬಂಧೋ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಪ್ರಯಾತಿ ||

“ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಮಾತು ಗಳನ್ನಾಡುವುದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ದೇವಾಧಿದೇವ ನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಯಾವ ಶಿವಭಕ್ತನು ಪ್ರಣವಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವನೋ ಅವನು ಪಾಪಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

‘ಶಿವರಹಸ್ಯ’ದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಿವನು ಯಮನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ‘ನನ್ನ ನಾಮಜಪದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನರಾದ ಭಕ್ತರ ಗೊಡವೆಗೆ ನೀನೆಂದಿಗೂ ಹೋಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ನಿನಗಿದ್ದರೆ ಆ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ನೀನು ಪೂಜೆ ಮಾಡು’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಿವನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ.

‘ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಪುರಾಣ’ದ ಬ್ರಹ್ಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರ ಮಾತ್ಮನು, “‘ಶಿವ’ ನಾಮದ ಅನುರಾಗದಿಂದಾಗಿ ಆ ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುವವನನ್ನು ನಾನು ಸದಾ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ‘ಶಿವ’ ಶಬ್ದವು ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರನ್ನು, ಧನಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶಿವಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಜಪದಿಂದ ಪುನಃ ಕಲ್ಯಾಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ‘ಶಿವ’ ಎನ್ನುವ ಎರಡಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವೂ ಆದ ಅರ್ಥವು ಅಡಗಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಡುಪಾಪಿಯೂ ಈ ಮಂತ್ರದ ಜಪದಿಂದ ಪಾಪವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು” ಮುಂತಾಗಿ ಶಿವನಾಮಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಣವ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಮಹತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ.

(ಆಧಾರ: ಶ್ರೀಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಪ್ರವಚನ ಪ್ರಭೆ, ಭಾಗ-೧) ❖

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮ, ಜಪದ ಮಹತ್ವ

ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಕೃಷ್ಣ

ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳಾಗಿರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಭಕ್ತಿಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ವಿವಿಧ ದರ್ಶನಗಳಿಗೂ ಅವು ಮೂಲವಾದವು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಗವಂತನ ನಾಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಲೇಖಕಿ ಬೆಂಗಳೂರು ನಿವಾಸಿ. ಇವರ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ -

**ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾಮಹಂ ಯೋಗಿಂಸ್ತ್ವಾಂ ಸದಾ ಪರಿಚಿಂತಯನ್ |
ಕೇಷು ಕೇಷು ಚ ಭಾವೇಷು ಚಿಂತ್ಯೋಽಸಿ ಭಗವನ್ಮಯಾ|| (೧೦-೧೭)**

(ಹೇ ಯೋಗೀಶ್ವರ ! ನಾನು ನಿರಂತರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲಿ? ಮತ್ತು ಭಗವಂತನೆ, ನೀನು ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮೂಲಕ ಚಿಂತಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವೆ?)

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಅನಂತವಾದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ, ನಾಮ-ರೂಪದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಾಮ ಎಂದರೆ ಹೆಸರು. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಒಂದು ಹೆಸರಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವನು 'ಓ'ಗೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಾವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಯಾವ 'ನಾಮ'ದಿಂದ ಕರೆದರೂ ಅವನು 'ಓ'ಗೊಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ 'ನಮ್ಮ' ತನ' ದಂತೆ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಹಲವಾರು ತಳಮುಳುಗುಣ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು, ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಸತ್ಸಂಗ-ಸದ್ವಿಚಾರ, ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಜಪಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಒಂದು ಸುಲಭ ಸಾಧನವಾಗಬಲ್ಲದು, ಅದರಿಂದ ಎಂಥ ಉತ್ತಮ ಫಲಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತು: ಭಗವಂತನ ನಾಮದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತದೆ - ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ. ಮೂಲತಃ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಬಯಕೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ದಾರಿ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ 'ಭಗವಂತ ನಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ದೂರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನೆ; ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ನಾನು ಕರ್ತೃವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೇರೂರಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ನಮಗೆ ಸಮಾಧಾನ - ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇರುಶಿಖರಗಳೆನಿಸಿರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು (ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ವೇದಾಂತ') ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡಿ, ಭಗವಂತನ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವಂತೆ, ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವ. 'ಇರುವಿಕೆ'ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ (ಅಸ್ತಿ) ಈ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವೇ ನಾಮರೂಪಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ('ನಾಮ ರೂಪಗಳ ವ್ಯಾಕರಣ'). ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದು ವಿವಿಧ ನಾಮ-ರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಅಥವಾ 'ಸದ್ವಸ್ತು' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ) ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ತತ್ವ ತಃ ನಾನಾ ಆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ' (ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕೈತಃ) ಎಂದು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಭಗವದನುಸಂಧಾನ - ಇದೇ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ

ಅಂತಿಮ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಆತ್ಯಂತಿಕ ಮೋಕ್ಷ). ಆದರೆ ಈ ತತ್ವಾನುಸಂಧಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ಪರಮಾರ್ಥದಡೆಗೆ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ, ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಭಾಗವಾಗಿ ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಮ-ಜಪ, ಧ್ಯಾನ-ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನಮಗೆ ನಾಮ-ಜಪಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಆತ್ಯಂತ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ - ಆದರೆ ಭಗವದನು ಸಂಧಾನವೆಂಬ ಅಂತಿಮ ಲಕ್ಷ್ಯದತ್ತ ಸಾಗಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಲಂಬನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು 'ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧಯೇ ಕರ್ಮ ನ ತು ವಸ್ತುಪಲಬ್ಧಯೇ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ("ಕರ್ಮದಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ" - **ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮಣಿ**). ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಗುಣ-ಸಾಕಾರವನ್ನಾಗಲಿ ಕಡೆಗಣಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಿಂದ, 'ಇರುವುದು ಒಂದೇ ವಸ್ತು - ಅದೇ ಸತ್ಯ - ಅದೇ ನಾಮ, ರೂಪಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ' ಎಂದು ವೇದಾಂತ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಸಗುಣ-ನಿರ್ಗುಣಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಿಯ, ಆದರಣೀಯ - 'ಅವನು ಅಸ್ತಿ-ನಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನು' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧನೆಯೇ ವೇದಾಂತದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಓಂಕಾರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ : ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ , ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ 'ಓಂಕಾರ'ಕ್ಕೆ ಆಲಂಬನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಾಮವೂ ಹೌದು, ಪ್ರತೀಕವೂ ಹೌದು. ಈ ಓಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಗಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ 'ಇರುವಿಕೆ'ಯ ಗುಣವನ್ನು ನಾಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ಓಂ' ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಒಂದು ನಾಮ ಅಥವಾ ಸ್ವರವಲ್ಲ - ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಬೀಜಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಉಸಿರೇ ಆಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ಓಂಕಾರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಥರ್ವವೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ **ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ** ಮೊದಲನೆಯ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ, '**ಓಮಿತ್ಯೇತದಕ್ಷರಮಿದಗಂ ಸರ್ವಂ... ಭೂತಂ ಭವದ್ಭವಿಷ್ಯದಿತಿ ಸರ್ವಮೋಂಕಾರ ಏವ....**' - ಎಲ್ಲವೂ ಓಂಕಾರವೇ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಕಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡಪಾದರು ಓಂಕಾರದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಇಂಥ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಆರಿತವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಭಾವವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉದ್ಗೀಠವೆಂದೂ, ಪ್ರಣವವೆಂದೂ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು **ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ** ಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. **ಕಠೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ** ಬರುವ ಯಮ-ನಚಿಕೇತರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರದ ಮಹಿಮೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬೆಳಗು

ತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬಾಲಕ ನಚಿಕೇತನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ, ಯಮ ಧರ್ಮರಾಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - "ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳೂ ಯಾವ ಪದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆಯೋ, ಎಲ್ಲ ತಪಸ್ಸುಗಳೂ ಯಾವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆಯೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಆ ಪದವನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. 'ಓಂ' ಎಂಬುದೇ ಅದು."

ಏತದಾಲಂಬನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮೇತದಾಲಂಬನಂ ಪರಂ |

ಏತದಾಲಂಬನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ||

"ಈ ಆಲಂಬನೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು - ಪರವಾದದ್ದು. ಈ 'ಆಕ್ಷರ'ವನ್ನು ತಿಳಿದವನಿಗೆ ಬಯಸಿದ್ದು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ; ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ."

ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ **ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ತಿನ** ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಓಂಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಆತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವಾದ ಹೆಸರು - ಆಲಂಬನ' ಎಂದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ -

ಓಮಿತ್ಯೇತದಕ್ಷರಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಅಭಿಧಾನಂ ನೇದಿಷ್ಟಮಃ | ತಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನೇ ಸ ಪ್ರಸೀದತಿ ಪ್ರಿಯನಾಮಗ್ರಹಣ ಇವ ಮೋಕ್ಷಃ ||

ಓಂಕಾರವೇ ಅಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಓಂಕಾರವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯದೊಳಗಿರುವ ಈಶ್ವರನೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಈ ಆಲಂಬನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು **ತೈತ್ತಿರೀಯ**, **ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ** ಮುಂತಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. **ಮುಂಡಾಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ** ಒಂದು ಸುಂದರ ಉಪಮೆಯೊಂದಿಗೆ, ಹೇಗೆ ಪ್ರಣವವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ - 'ಪ್ರಣವೋ ಧನುಃ ಶರೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ | ಬ್ರಹ್ಮತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಮುಚ್ಯತೇ... ||'

ಇದೇ ರೀತಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧೆಡೆ, ಸಮೀಪದಿಂದ ನಿರ್ವಿಶೇಷದಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ, 'ನಾಮ' ದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. **ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಿನ** ನಾಲ್ಕನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು 'ತದ್ವನ' ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ('ವನನೀಯ' - ಭಜಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು). ಛಾಂದೋಗ್ಯದ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾರದ-ಸನತ್ಕುಮಾರರ ಸಂವಾದ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಗಳಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ 'ನಾಮ'ವೆಂಬ ವಸ್ತುವಿನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಆತ್ಮವು ಅಭಿಧಾನ (ನಾಮ), ಅಭಿಧೇಯಗಳಿಗೆ (ರೂಪ) ಮೀರಿದ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ **ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ** - '...ಅಭಿಧಾನಾಭಿಧೇಯೋರೇಕತ್ವ ಪ್ರತಿಪತ್ಯರ್ಥಃ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. **ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ** ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ಷೋಡಶಕಲಾ ಪುರುಷ'ನ ವಿವರಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದೇ 'ನಾಮ'-ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಈ ನಾಮ-ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾದ